

СТАНОВИЩЕ

относно

дисертационен труд на тема:

„В лабиринта на текста:

Семиотиката пред предизвикателствата на деконструкцията“

с автор: Жана Борисова Дамянова – Асса,

докторант във ФФ, СУ „Св. Кл. Охридски“,

и научен консултант: проф. Владимир Градев, д.ф.н.

За присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в направление 3.1 Социология, антропология и науки за културата

(Теория на културата. Семиотика на културата)

Дисертационният труд „В лабиринта на текста: Семиотиката пред предизвикателствата на деконструкцията“ на Жана Дамянова е с общ обем от 202 страници. Състои се от Въведение, три основни части, подразделени на 19 глави, Заключение и Библиография. Библиографията е в обем от 20 страници и включва около 300 заглавия на български, английски и френски език, включващи оригиналните публикации на Жак Дерида на френски език, преводите му на български и около 225 заглавия вторична литература. Трудът показва действително познаване на тази широка литература и повечето заглавия са директно реферирани в текста.

В допълнение към дисертацията са представени Автореферат, ясно указващ основните концептуални траектории на дисертацията, Справка за приносите, която намирам за напълно точна и коректна, както и списък с публикации. Не е тайна за никого, че Жана Дамянова е сред вече утвърдените познавачи на деконструкцията и проучванията на знака от ХХ век насам. Това показват и публикациите ѝ: седем авторски статии в престижни издания на български и френски език, всички пряко свързани с темата на дисертацията, както и преводи на български език на две книги и на две възлови статии на Дерида.

Иновативен и важен е основният заход на изследването: откъм деконструкцията на Дерида да бъдат „предизвикани“ основни понятия и позиции в семиотиката, от Сосюр и Пърс до съвременните ѝ представители. Слабата информираност на съвременната семиотика за основните деконструктивни аргументи (както и за аргументите на неопрагматистката философия на езика) дава възможност на Жана Дамянова да бъде почти пионер с цялостния си деконструктивен прочит на основните семиотични проблеми. Пластичните концепти на Дерида са показани като преодоляване както на диадичния, така и на триадичния модел на знака, както и на метафизичните „втвърдявания“ в структурализма и феноменологията – т.е. деконструкцията е внимателно проследена като част от общия пост-структуралистки обрат, демонстрирана е нейната подривна работа спрямо възловите автори, формирали семиотичното поле. Дамянова показва и близостта между Дерида и съвременните семиотици като Еко, Тараста, Сибиък и др. в акцента им върху „динамиката“ на знаковата дейност (подглава 5 на Част 2), но работата вероятно щеше да спечели, ако тя бе изпробвала концептуалния апарат на Дерида и за по-директно и детайлно предизвикване на техните теоретични основания, включително и в опит за създаване на виртуална полемика. Но това е и задача за по-нататъшни изследвания.

Друго постижение на Жана Дамянова е провеждането на холистичен интерпретативен подход към творчеството на Дерида, който омаловажава разликите между различните периоди в него, за да изтъкне вътрешната хомогенност между текстовете – но не хомогенност на „системата“, а като иманентно преpraщане и оформяне на концептуални наративни траектории, които работата проследява. Най-значимият концептуален

наратив – „метафора и логическа процедура за холистично обяснение на текстуалната практика на Дерида“ (с. 8) – според Дамянова е „лабиринтът“, сближен обаче с понятието на Делюз за „ризома“. Многото нишки, които се заплитат в текстовия лабиринт или коренище на дисертацията, са това, което авторът следи: концептите (*следа, difference, отпечатък, препращане, цитиране и т.н.*) и техните концептуализации при Дерида не просто биват фино реконструирани, но биват използвани като призма за оспорване и преобръщане на голяма част от класическите допускания и проблематизации на знака: през концептите на Дерида са проблематизирани „понятията“ *знак/значение/референт, език-обект/метаезик, текст/коментар, синтактични/семантични/прагматични подходи, икона/индекс/символ и пр.*

Интересен е опитът за защита на холистичния прочит на творчеството на Дерида чрез разграничаване в неговото творчество на три пласта – „микросемиотичен, мезосемиотичен, макросемиотичен“ (с. 38-41, 152-156 и др.). Въпреки че скицата на този подход е убедителна, вероятно той трябва да стане предмет на по-детайлно разглеждане в бъдещи работи.

Намирам за особено важен опитът за интегриране на резултати от съвременната философия на езика в проблематизациите на езиковата дейност, характерни както за деконструкцията, така и за семиотиката (например, анализът на дебата Сърл-Дерида в края на дисертацията, но и интегрирането на аргументи от автори като Брандъм, Рорти и др.). В тази посока също виждам продуктивно бъдещо разширение на изследванията на Дамянова, което пост-витгенщайниански да подкрепи както холистичното разбиране за езиковата дейност, така и важния опит на Дамянова за иманентно интегриране на репрезентационисткия подход към езика в рамките на конструктивизма.

Въпреки авторския почерк и залог, бих препоръчал на автора да не разчита на самоочевидност за детайлни компетенции на читателите си, а да върши по-експлицитна реферативна и обяснителна работа (видно е, че тази работа е свършена вече, но не навсякъде тя е показана – „избягването на репертоарните позовавания“ може понякога да блокира разбирането на текста).

След всичко казано, искам напълно убедено да заявя, че дисертационният труд „В лабиринта на текста: Семиотиката пред предизвикателствата на деконструкцията“ отговаря на всички високи академични изисквания и аз категорично **подкрепям** присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по 3.1 Социология, антропология и науки за културата (Теория на културата. Семиотика на културата) на г-жа Жана Дамянова – Асса.

София,

С уважение:

19 февруари 2015 г.

доц. д.р. Димитър Вацов,

Департамент „Философия и социология“, НБУ